

nevetségessé, hogy különleges lesz a hétköznapiból, normális az abnormálisból. *A lehetetlen helyi sajátosság*iban a következőt olvashatjuk: „A lehetetlennek [...] ezeken a helyeken van néhány sajátosága. Nevezetesen – hogy teljesen lehetséges. Még a szükségesnél is jobban.”

Sztratiev kapuja mégsem a semmire nyílik, hanem a Másuttra, igen nagy M-mel, mert: „Másutt van a mi karmánk. / Csak ott látszunk boldogoknak. / De itt éljük le az életünket.” Világának megértését Anri Kulev bolgár képzőművész és filmrendező lenyűgöző erejű grafikái, illusztrációi, valamint hú tolmácsolói, a fordítók: Csíkhelyi Lenke, Doncsev Toso, Genát Andrea és Szondi György segítik.

SZÉKELY GYÖNGYVÉR

(*Napkút Kiadó, Budapest, 2003,*
136 oldal, 1490 Ft)

ANTAL BALÁZS:

Öreg

Antal Balázs fiatal, elsőkötetes prózaíróként talán meglepő, de legalábbis nehéz témát választott, amikor az öregeket tette történetei szereplőivé, ráadásul egy olyan faluba helyezve őket, amely eltűnőben van. A nyolc elbeszélésben egy olyan valóságot ábrázol, ráadásul olyan módon, amely

feleslegessé tesz minden aggodalmat. A Bükk erdeiben, gyárvárosok peremén játszódó írásokba annyi életmozzanatot, gondolathalmazt sikerül sűrítetnie, hogy az eltűnésből szinte áttűnés lesz, a szereplők magára maradottsága, sorsszerű kiszolgáltatottsága egyszerre misztikussá válik.

Az elbeszélések sodró lendülettel visznek valami mélyebb líraiság felé, hol a delírium, hol a szerelem, hol az egyszerre kijózanító és kétségbeejtő halál nyomdokain haladva. Az események mindig az elmúlás felől tűnnek föl, vagy egyszerűen csak a végére érünk oda, s utólag rekonstruálhatjuk a történetet – ez a rekonstrukció pedig rendszerint ténylegesen építőbb, mintha linearitásába helyeznénk a cselekményt. A líraiságnál maradván, Antal Balázs néhol valóban lírát, sőt verset ír, mint az *Elvesztetni egy nőt* című írásában, ahol a trombitásban a szerelem akkora erővel és úgy fejeződik ki, mintha Oravecz Imre *Hopik-könyvének* egyik indián-versét olvasnánk. Ezek az archaikus, szétszakadóban lévő ösközösségi társadalmak népdalaihoz hasonló monoton szövegek azonban mély szimbolikát, fogalmiságot hordoznak: „Ág Bogi a végtelen tér, a föld Ág Bogiban van, Ág Bogi a föld, a sivatag Ág Bogiban van... Ág Bogi Ág Bogiban van.”

A párbeszéd alkalmazása is kiforrott, nem csak a belső monológokkal felérő, versszerű, szuggesztív leíró részeké. Az ábrázolás szándékoltnan nem olyan, mint az ábrázolt;

néhol kivételesen gyönyörű, máshol megszokottan trágár beszédet használ, vagy éppen az élőszóhoz, a tájnyelvi kifejezésmódhoz nyúl.

A novellákban időnként feltűnnek ugyanazok a mellékszereplők, ezzel is létszerűbbé téve a szöveg keltette teret, noha az etno- és demográfiai adatokat szem előtt tartva is valóságosnak képzelhetjük azt. Az előregedő társadalom, az elnépteledő falvak jelensége nyomon követhető a könyvben, csakúgy mint a magány, a munkanélküliség, a reményvesztettség és az alkoholizmus. A szereplők általában belebonyolódnak egy helyzetbe, amelyből azután mások segítségével nélkül képtelenek kikeveredni. A megoldás mindig úgy érkezik, mintha sorsszerű lenne, s visszavetül, mintha mindvégig ott lebegett volna az emberek feje felett. *A Lassan meghajolni* című novella főhőse vétkeinek egyre közeledő böjtjéről beszél, miközben a történetet rekonstruálja számunkra, s valóban, feleségét „titkon lenge lényes sós szél fényébe rántotta hirtelen”, vagyis agyvérzést kapott.

Antal Balázs szerint a szeretet megöregedett körülöttünk, s bár mindvégig jelen van, mindenütt kiütözik hiánya. Ám a helyzet mégis menthető; talán nem jön el mindenkiért a Susujkó.

SZALAI ZSOLT

(*JAK – Kijárat Kiadó, Budapest, 2003,*
166 oldal, 1200 Ft)

BÓDIS KRISZTA:

Kemény vaj

Bódis Kriszta első regényének központi figurája egy hátrányos helyzetű cigánylány, akinek sorsából adódó, sajátos világlátása döbbséget okozott. A figura felfogása – beszédképtelensége okán – az *állandó írás* során mutatkozik meg. Ez a hendikep viszont azonnal megteremti az olvasói azonosulásnak azt a ritka perspektíváját, amelyből akár a következőképpen is jellemezhetjük szeretetre méltó főhősünk helyzetét: „Mindent hallok, mindent értek és minden fokozottan emészt, ami csak elér és csekélyke boldogságom is majd’ szétvet, de sehogy sem adhatom ki mindezt. Egy percepciósi *fekete lyuk* vagyok” (nem idézet – B. Sz.). Hát ez nem túl fényes alapszituáció. Már a könyv első fejezetei alapján is sejthető, hogy ez a helyesírási hibákkal teletűzdelt, minden részletre kiterjedő történetmesélés elkísér minket, s ennek eleget tenni – valljuk be – nem kis teljesítmény írói, de olvasói fronton sem... Kiktartásunkért cserébe azonban olyan élményfolyam(at)ot kapunk „élő-egyesben”, ami csak akkor lep meg bennünket, ha sem tudunk az íróról meglehetősen alapos pszichológiai és művészetelméleti tájékozottságáról, valamint szociális érzékenységéről. Mindez persze semmit sem von le az így létrejött szöveg ér-